

Γιάννης Χειμωνάκης, Big Ink Series, 2023, μελάνι σε χαρτί, 70 x 100 εκ. (έκαστο)

Πεθαίνοντας στη Γάζα

Του
ΚΩΣΤΑ ΒΟΥΛΓΑΡΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΗΛΙΑΣ, *Απ' την Αθήνα φάντασμα*, εκδόσεις Πατάκι, σελ. 42

Αρκετοί είναι σήμερα οι ποιητές και πεζογράφοι οι οποίοι μιλάνε για τα μεγάλα θέματα που κυριαρχούν στην επικαιρότητα, όπως το δράμα των Τεμπών κι εκείνο της Γάζας. Συνήθως μιλούν με τον τρόπο της επικαιρότητας, τον συνήθη τρόπο του Γιάννη Ρίτσου, ο οποίος μας άφησε μια πλειάδα τέτοιων ποιημάτων, που δεν εγγράφονται στο κυρίως σώμα του έργου του αλλά συνετέλεσαν στην κοινωνική αποδοχή του και πια ανακαλούνται μόνο σε εκτός λογοτεχνικού πεδίου συμφραζόμενα. Αντίθετα, ο τρόπος του Ρίτσου στον *Επιτάφιο*, πηγαίνει αρκετά βήματα πιο πέρα, κάνοντας ένα έργο αναφοράς για μια κομβική ιστορική στιγμή. Υπάρχει βέβαια, και ο τρόπος του Διονυσίου Σολωμού, ο οποίος ένα συγκεκριμένο ιστορικό γεγονός το ενέταξε σε πολύ ισχυρά συμφραζόμενα, τόσο λογοτεχνικά όσο και ευρύτερα, με αποτέλεσμα η *Γυναίκα της Ζάκυνθος* να υφίσταται ως κείμενο χωρίς να υπερκαθορίζεται από τις μαρροφορεμένες και ενδεείς Μεσολογίτισσες αλλά από τον τροπισμό του λόγου. Στις μέρες μας, κάτι αντίστοιχο έκανε ο Γιώργος Μπλόνας με το *Επεισόδιο*, αφού, μιλώντας για τον πόλεμο στη Γιουγκοσλαβία, τον ενέταξε στη σύνολη διαδρομή και στα αδιέξοδα της νεωτερικότητας, κάνοντας ένα ποίημα ιδεών.

Η συλλογή του Αλέξανδρου Μπλιά, το κείμενό της, τα ποιήματα που την απαρτίζουν, δείχνουν πως έχουν πλήρη επίγνωση των προσηγομένων. Δεν είναι επικαιρικά ποιήματα, δεν είναι δηλαδή μονοσήμαντα, δεν μένουν δέσματα στο έδαφος της Γάζας, απ' την οποία αφορμάται και για τα γεγονότα που συμβαίνουν εκεί μιλά. Επιλέγει τον τρόπο του Σολωμού και του Μπλόνα, με μια κεφαλαίοδη όμως διαφορά: δεν κάνει μια σύνθεση αλλά περιορίζεται σε ολιγόστιχα ποιήματα (αν και άπαιτα, ως ορισμένοι

μέρη μιας σύνθεσης), τα οποία πλησιάζουν ή απομακρύνονται από το «θέμα» του και εν όλω απογράφουν την αδυναμία και των δύο πλευρών της σύγκρουσης στη Γάζα να συγκροτήσουν ένα ολοποικτικό επικείμενο, η κάθε πλευρά για το δικό της δικό, που όμως θα ενσωματώνει και την άλλη. Το συμπέρασμα αυτό είναι δικό μου, αισθητικής τάξης εξαγόμενο, εκ της μορφής της συλλογής, και δεν αφορά κάποια επιμορφωτική στάση των ποιημάτων, τα οποία τη φρίκη του πολέμου την κρύνουν στην εβραϊκή πλευρά. Η ίδια όμως η μορφή/δομή του βιβλίου αποπνώνει την αμχανία μπρος σε ένα τέτοιο, τεράστιο αδιέξοδο.

Το κείμενο του βιβλίου βρήκε διακεκριμένων αναφορών, ως όφειλε, ώστε να ανοίγεται σε ιστορικά, εννοιολογικά, θρησκευολογικά, ενίοτε και προσωπικά συμφραζόμενα. Ας σταθώ σε ένα από αυτά, που δίνει ένα ενδιαφέρον στιγμά στο βιβλίο:

*Ζητήσαμε απ' τα Βέρβενα φώμι.
Κι αυτοί μας αποκρίθηκαν:
έχουμε βόλια και μπαρούτι.
Και πήγαμε και τους 'χαλάσαμε.*

Πρόκειται για το επεισόδιο που αφηγείται ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, όταν το 1806, αφορισμένος από το Πατριαρχείο και διωκόμενος απηλώως από τις οθωμανικές αρχές, με τους λίγους συντρόφους του λιμοκτονούντες, ζητούν τα στοιχειώδη από τους μετέπειτα ομοεθνείς τους, καταφεύγοντας στους κανόνες του πολέμου και της επιβίωσης. Φυσικά, επρόκειτο για ένα εμφύλιο γεγονός, εντός του ίδιου «γένους», όμως και όλα τα πολεμικά γεγονότα στη Γάζα, με τις εκατέρωθεν επιθέσεις, μέχρι και η ισραηλινή επιδρομή, υπό ανάλογες συνθήκες διαδραματίζονται, με τη λιμοκτονία και τη δολοφονική, πάσης φύσεως ένδειξη των Παλαιστινίων. Γιατί, όπως έχει γραφεί τόσες φορές, από σημαντικούς συγγραφείς και διανοούμενους, Ισραηλινούς και Παλαιστίνιους, και οι δύο πλευρές διεκδικούν τον ίδιο τόπο ως δικιά τους πατρίδα, με κάθε σπιθαμή του να φέρει μακρόχρονο και θηριώδες συμβολικό φορτίο και για τους δύο, ώστε μόνο ως εμφύλιο πόλεμο μπο-

ρούμε να δούμε την αντιπαράθεσή τους. Άλλωστε, αυτή η νόξη του βιβλίου δεν είναι μοναδική, ούτε εξαντλείται στην έλλειψη του «φωμιού», αφού έρχονται να την επιτείνουν εμφύλιες αναφορές άλλων ποιημάτων της συλλογής, π.χ. στη δολοφονία της Μπουμπουλινάς ή στον Δεκέμβριο του 1944.

Θα αναφέρω και μία από τις προσωπικές νότες, όπως απογράφεται στο ακροτελεύτιο ποίημα, το οποίο συνομιλεί με το εμβληματικό ποίημα του Βαγγέλη Κάσου, «Ο λόρδος Charles Murray πεθαίνει για την Ελλάδα (1824)». Και στα δύο ποιήματα, αντίστοιχα, η συμμετοχή των «Φιλελλίνων» στην ελληνική επανάσταση και φωτίζονται τα αδιέξοδα εκλεκτών μελών των δυτικών κοινωνιών, που βλέπουν την ταύτισή τους με το δράμα ενός λαού, ακόμα και τη συμμετοχή τους, ή και τον θάνατό τους εκεί, ως την εσχάτη, υποφερτή, υπαρξιακή επιλογή τους.

*Μ' ένα ισοφόρο δόσμοφο
μπαρούτι ποίημα κατεβαίνω,*

*σώματα ηλικίας μηνών
στο στόμα παρανόλημα,
η νύχτα τρώει τη μέρα.*

*Με άλμα από το πέλαγος, πατέρα,
τρέχω στην ηλιομένη γη.
Άλλος,
και γι' άλλη ανάσταση,
φάνω στην Παλαιστίνη.*

Έτσι άλλοστε δικαιολογείται, και κοιμώνεται ο τίτλος του βιβλίου, *Απ' την Αθήνα φάντασμα*. Μια ενδιαφέρουσα ποιητική χειρονομία, που μας βεβαιώνει, ακόμη μία φορά, ότι ο Αλέξανδρος Μπλιάς δεν βρίσκεται στο πρώτο σκαλί της σχέσης με τον ποιητικό λόγο, όπως τόσος και τόσος, απελπιστικά πολλοί και γνωστοί σήμερα, αλλά έχει πλήρη συνείδηση των ποιητικών αιτούμενων, χωρίς να επαναπαύεται σε μια σημαίνουσα θεματική.

Ποιήματα που τώρα γράφονται

Χθες

Άλλη μια φορά είδε στο βάθος των ματιών της ολόκληρη την ίδια πολιτεία όπως ακριβώς και πριν πίστεψε τότε πως ήταν ο τόπος της καταγωγής της κι αποφάσισε να μην αφήσει τα μάτια της ούτε καν στον ύπνο του κι άρχισε να ζει εκεί να βλέπει μαζί της τον κόσμο να, θα γίνει ένα με το μέλλον της και θα μείνει σύνθεση επιτέλους κι επιθυμία μαζί ήδη κατεβαίνει μέσα της και ανεβαίνει σαν γαλήνη.

Γιώργος Βέης

Όσα μου είπε η τεχνητή νοημοσύνη

Πώς γίνεται ένας ορνάνος άδειος από μπλε αλλά γεμάτος παραισθήσεις ή ένα σκυλί με σπασμένη μέση που σε μακρως σέρνει μια ζώνη Van Allen Εσείς οι άνθρωποι είστε παράδοξοι Αυτός λέει γεννήθηκε στη λάθος πλευρά της Ιστορίας μα αποτελεί στέλεχος μιας μεγάλης χρηματιστηριακής εταιρείας βγάζοντας τόσα Εσείς οι άνθρωποι...

Αναλόγω τη Διεθνή και πάλι δεν μπορεί να δέσω τα κερδόνια ενός παπουτσιού Όταν αγωνίζεται κάποιος κερδίζει τα φώτα από νέον και γεωπομπόμενος έρμηους κάποτε πλανήτες Υπήρχε κάποτε ένας που μας έμοιαζε έγραφε ότι η εξουσία συνιστά ένα δίκτυο με πιο απλά λόγια σπκώνονται όλοι ενάντια σε όλους Ωστόσο μέσα εκεί παρατηρείται μια ορισμένη κατεύθυνση -σαν ελικωτής από τη Θεωρία του Χάους- προς την εκμηδένιση των πολλών Και τούτο οι άνθρωποι το δέκεστε σαν από όλα τα σχήματα να επιλέγετε ελεύθερα τον βρόχο του Παράδοξοι κι ακρείοι ανίκανοι να κατανοήσετε καν τη Διεθνή

Φτάνει η ώρα μας για πόλεμο

Παναγιώτης Βούζης